

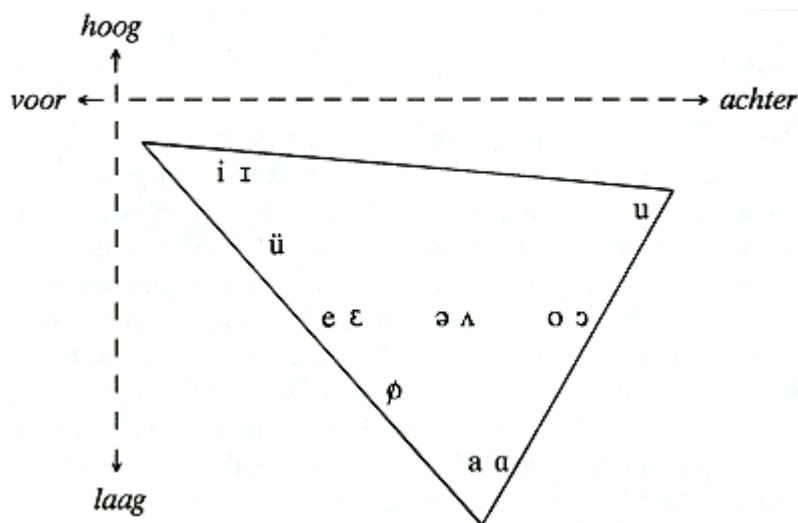
Klinkers

De klinkerdriehoek

Belangrijk bij klinkers is de plaats van de tong:

- Hoog of laag (i tegenover a)
- Voor of achter (e tegenover o)

De tongstanden zijn hieronder weergegeven in de zogenaamde klinkerdriehoek:



Spreek bijvoorbeeld eens het woord ‘garnizoen’ uit. Je tong gaat van laag (de a) omhoog (de i) en daarna naar achter (de oe). De a, i en oe zijn de hoekpunten van de klinkerdriehoek. Afhankelijk van de positie van de tong produceer je dus steeds een andere klinker!

Zo lees je de fonetische tekens in de klinkerdriehoek:

i = ie, van wie
ɪ = I van wit
ü = uu van nu
e = ee van mee
ɛ = e van het
ə = e van we

ʌ = u van put
ø = eu van reus
a = aa van na
ɒ = a van tas
u = oe van zoen
o = oo van zo
ɔ = o van zot

De lippen spelen ook een rol bij verschillen tussen klinkers. Neem het verschil tussen ‘gedekte’ klinkers, bijvoorbeeld de a, en ‘vrije’ klinkers zoals de aa. Bij de aa nemen de lippen meer de stand van een glimlach aan terwijl bij de a de mond meer kan ‘hangen’. In de klinkerdriehoek bevinden deze klinkers zich in dezelfde hoek.

De Schwa (oftewel de stomme e)

De schwa of sjwa noemt men ook wel klinkerreductie of klinkerverzwakking.

In de uitspraak kan de schwa, de stomme e, een andere klinker vervangen. Dit treedt alleen op bij onbeklemtoonde lettergrepen. Bekend is de uitspraak van de achtervoegsels –lijk en –ig. We schrijven ‘hartelijk’ maar we spreken lijk niet uit met een -ij. Ook kennen we het verschijnsel waarbij ‘het’ gereduceerd wordt tot ‘t. En we zeggen ‘vader’ in plaats van vadèr, en kattereg ipv katterig.

In het Internationaal Fonetisch Alfabet wordt de schwa geschreven met een 'omgekeerde e': ə

In de klinkerdriehoek kenmerkt de schwa zich niet door hoog, laag, voor of achter maar is neutraal. Hij zit gewoon in het midden. De tong doet niks. Maar ook al zit de schwa net als de ʌ in het midden van de klinkerdriehoek, de schwa wordt niet hetzelfde uitgesproken als een u. We zeggen namelijk niet kattenrug als we katterig bedoelen: bij de u neemt de mond een rondere, actievere vorm aan. Dus ook wat betreft de ronding van de lippen neemt de ə de meest neutrale (makkelijke) positie in.

En lengte maakt niks uit. Heel kort zoals bijvoorbeeld in ‘mellək’ of heel lang zoals we weleens zeggen: uhh. Veel mensen zeggen uhh als pauze tijdens het praten of zelfs zingen. Ze stoppen maar laten het spraakorgaan gewoon nog even in de vrije stand doorronken. De schwa laat dan weten dat er nog wat aankomt.

De schwa is dus de meest ongemarkeerde klinker. We hoeven er bijna niks voor te doen.

De krappe klinker

Dit is anders dan klinkerreductie. Hoewel klinkerreductie ook een vergemakkelijking inhoudt, is de schwa nog steeds hoorbaar. De krappe klinker gaat nog een stapje verder.

Bij de krappe klinker krijgt de klinker qua tijdsbestek nauwelijks nog speelruimte en dreigt hierdoor te vervallen. Men zingt van medeklinker naar medeklinker. De mond/kaak is tussen de medeklinkers in meer gesloten dan bij de schwa → bij de schwa beweegt de mond ook bijna niet, maar is wel open(er).

De krappe klinker op een benadrukte lettergreep krijgt in de les aandacht door te benoemen dat er op de klinkers gezongen moet worden. De krappe klinker op een onbenadrukte lettergreep (waar de schwa normaliter soms zit, die nu echter helemaal dreigt te verdwijnen) is soms hardnekkiger. Een oplossing is het maken van een geluidsopname van de student en die terug te beluisteren. Hierdoor hoort de zanger het resultaat niet alleen met het innerlijke oor en tegelijk met het actieve zingen, maar ook buitenom en achteraf. Daarna kunnen snelle songs langzaam en aandachtig uitgesproken worden alvorens ze opnieuw te zingen.

De krappe klinker moet aangepakt worden want het zorgt voor een slordige klank. Het komt voor bij ballads, het is dan een (aan te pakken) eigenschap van de student zanger. Vanzelfsprekend komt het ook voor bij snelle songs, waarbij het eenvoudigweg meer energie kost om de uitspraak goed te krijgen.

De diftong

De diftong is een combinatie van twee hoorbare klinkers. In het Nederlands zijn dit bijvoorbeeld de au, de ui en de ei. In het Engels hoor je al twee klinkers wanneer je de I (ik), why, my maar ook bijvoorbeeld de woorden sound of cow uitspreekt.

Het is zaak ze te herkennen en ze op de juiste manier te gebruiken in je zang. De eerst hoorbare klinker is de klinker waarop gezongen moet worden. De tweede komt helemaal aan het eind van het woord, en meestal vanzelf omdat de tweede klinker een dichtere kaakstand heeft.

Succes!